

॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता — क्रम पाठः

षष्ठकाण्डे षष्ठः प्रश्नः

सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

ॐ नमः परमात्मने । श्री गुरुभ्यो नमः । हरिः ॐ

सुवर्गाय वै । सुवर्गायेति सुवः—गाय । वा एतानि । एतानि लोकाय । लोकाय हूयन्ते । हूयन्ते यत् । यद् दाख्विणानि । दाख्विणानि द्वाभ्याम् । द्वाभ्याम् गार्हपत्ये । गार्हपत्ये जुहोति । गार्हपत्य इति गार्ह—पत्ये । जुहोति द्विपात् । द्विपाद् यजमानः । द्विपादिति द्वि—पात् । यजमानः प्रतिष्ठित्यै । प्रतिष्ठित्या आग्नीदध्रे । प्रतिष्ठित्या इति प्रति—स्थित्यै । आग्नीदध्रे जुहोति । आग्नीदध्रे इत्याग्नि—इदध्रे । जुहोत्यन्तरिख्वे । अन्तरिख्व एव । एवा । आ क्रमते । क्रमते सदः । सदोऽभि । अभ्या । ऐति । एति सुवर्गम् । सुवर्गमेव । सुवर्गमिति सुवः—गम् । एवैनम् । एनल्लोकम् । लोकम् गमयति । गमयति सौरीभ्याम् । सौरीभ्यामृग्भ्याम् । ऋग्भ्याम् गार्हपत्ये । ऋग्भ्यामित्यृक्—भ्याम् । गार्हपत्ये जुहोति । गार्हपत्य इति गार्ह—पत्ये । जुहोत्यमुम् । अमुमेव । एवैनम् । एनल्लोकम् । लोकं समारोहयति । समारोहयति नयवत्या । समारोहयतीति सम्—आरोहयति । नयवत्यर्चा । नयवत्येति नय—वत्या । ऋचाऽऽग्नीदध्रे । आग्नीदध्रे जुहोति । आग्नीदध्रे इत्याग्नि—इदध्रे । जुहोति सुवर्गस्य । सुवर्गस्य लोकस्य । सुवर्गस्येति सुवः—गस्य । लोकस्याभिनीत्यै । अभिनीत्यै दिवम् । अभिनीत्या इत्यभि—नीत्यै । दिवम् गच्छ । गच्छ सुवः । सुवः पत । पतेति । इति हिरण्यम् । हिरण्यं हुत्वा । ॥ [१] ॥ हुत्वोत् । उद् गृह्णाति । गृह्णाति सुवर्गम् । सुवर्गमेव । सुवर्गमिति सुवः—गम् । एवैनम् । एनल्लोकम् । लोकम् गमयति । गमयति रूपेण । रूपेण वः । वो रूपम् । रूपमभि । अभ्या । ऐमि । एमीति । इत्याह । आह रूपेण । रूपेण

हि। ह्यासाम्। आसा५ रूपम्। रूपमभि। अभ्या। ऐति। एति यत्। यद्धिरण्येन। हिरण्येन
तुथः। तुथो वः। वो विश्ववेदाः। विश्ववेदा वि। विश्ववेदा इति विश्व—वेदाः। वि भजतु। भज-
त्विति। इत्याह। आह तुथः। तुथो ह। ह स्म। स्म वै। वै विश्ववेदाः। विश्ववेदा देवानाम्।
विश्ववेदा इति विश्व—वेदाः। देवानाम् दखिषणाः। दखिषणा वि। वि भजति। भजति तेन।
तेनैव। एवैनः। एना वि। वि भजति। भजत्येतत्। एतत् ते। ते अग्ने। अग्ने राधः। राध
आ। ॥ [२] ॥ ऐति। एति सोमच्युतम्। सोमच्युतमिति। सोमच्युतमिति सोम—च्युतम्।
इत्याह। आह सोमच्युतम्। सोमच्युत५ हि। सोमच्युतमिति सोम—च्युतम्। ह्यस्य। अस्य
राधः। राध आ। ऐति। एति तत्। तन् मित्रस्य। मित्रस्य पथा। पथा नय। नयेति। इत्याह।
आह शान्त्यै। शान्त्या ऋतस्य। ऋतस्य पथा। पथा प्र। प्रेत। इत् चन्द्रदखिषणाः। चन्द्र-
दखिषणा इति। चन्द्रदखिषणा इति चन्द्र—दखिषणाः। इत्याह। आह सत्यम्। सत्यवै। वा
ऋतम्। ऋत५ सत्येन। सत्येनैव। एवैनः। एना ऋतेन। ऋतेन वि। वि भजति। भजति
यज्ञस्य। यज्ञस्य पथा। पथा सुविता। सुविता नयन्तीः। नयन्तीरिति। इत्याह। आह यज्ञस्य।
यज्ञस्य हि। ह्येताः। एताः पथा। पथा यन्ति। यन्ति यत्। यद् दखिषणाः। दखिषणा ब्राह्मणम्।
ब्राह्मणमद्य। अद्य राद्ध्यासम्। राद्ध्यासमृषिम्। ॥ [३] ॥ ऋषिमारुषेयम्। आरुषेयमिति।
इत्याह। आहैषः। एष वै। वै ब्राह्मणः। ब्राह्मण ऋषिः। ऋषिरारुषेयः। आरुषेयो यः। यः
शुश्रुवान्। शुश्रुवान् तस्मात्। तस्मादेवम्। एवमाह। आह वि। वि सुवः। सुवः पश्य। पश्य
वि। व्यन्तरिखम्। अन्तरिखमिति। इत्याह। आह सुवर्गम्। सुवर्गमेव। सुवर्गमिति सुवः—
गम्। एवैनम्। एनल्लोकम्। लोकम् गमयति। गमयति यतस्व। यतस्व सदस्यैः। सदस्यै-
रिति। इत्याह। आह मित्रत्वाय। मित्रत्वायास्मद्दात्राः। मित्रत्वायेति मित्र—त्वाय। अस्म-
द्दात्रा देवत्रा। अस्मद्दात्रा इत्यस्मत्—दात्राः। देवत्रा गच्छत। देवत्रेति देव—त्रा। गच्छत
मधुमतीः। मधुमतीः प्रदातारम्। मधुमतीरिति मधु—मतीः। प्रदातारमा। प्रदातारमिति प्र-
दातारम्। आ विशत। विशतेति। इत्याह। आह वयम्। वयमिह। इह प्रदातारः। प्रदातारः
स्मः। प्रदातार इति प्र—दातारः। स्मोऽस्मान्। अस्मानमुत्र। अमुत्र मधुमतीः। मधुमतीरा।
मधुमतीरिति मधु—मतीः। आ विशत। विशतेति। इति वाव। ॥ [४] ॥ वावैतत्। एत-

दाह । आह हिरण्यम् । हिरण्यम् ददाति । ददाति ज्योतिः । ज्योतिर् वै । वै हिरण्यम् । हिरण्यम् ज्योतिः । ज्योतिरेव । एव पुरस्तात् । पुरस्ताद् धत्ते । धत्ते सुवर्गस्य । सुवर्गस्य लोकस्य । सुवर्गस्येति सुवः—गस्य । लोकस्यानुख्यात्यै । अनुख्यात्या अग्नीधे । अनुख्यात्या इत्यनु—ख्यात्यै । अग्नीधे ददाति । अग्नीध इत्यग्नि—इधे । ददात्यग्निमुखान् । अग्निमुखानेव । अग्निमुखानित्यग्नि—मुखान् । एवर्तून । ऋतून प्रीणाति । प्रीणाति ब्रह्मणे । ब्रह्मणे ददाति । ददाति प्रसूत्यै । प्रसूत्यै होत्रे । प्रसूत्या इति प्र—सूत्यै । होत्रे ददाति । ददात्यात्मा । आत्मा वै । वा एषः । एष यज्ञस्य । यज्ञस्य यत् । यदूधोता । होताऽऽत्मानम् । आत्मानमेव । एव यज्ञस्य । यज्ञस्य दक्षिणाभिः । दक्षिणाभिः सम् । समर्द्धयति । अर्द्धयतीत्यर्द्धयति ॥ [५] ॥

(हिरण्यं राधो राध्यास ममुत्र मधुमतीरा विशतेत्यष्टात्रिंशच्च)

॥ १ ॥

★

समिष्टयजूंषि जुहोति । समिष्टयजूंषीति समिष्ट—यजूंषि । जुहोति यज्ञस्य । यज्ञस्य समिष्ट्यै । समिष्ट्यै यत् । समिष्ट्या इति सम्—इष्ट्यै । यद् वै । वै यज्ञस्य । यज्ञस्य क्रूरम् । क्रूरय्यत् । यद् विलिष्टम् । विलिष्टय्यत् । विलिष्टमिति वि—लिष्टम् । यदत्येति । अत्येति यत् । अत्येतीत्यति—एति । यन् न । नात्येति । अत्येति यत् । अत्येतीत्यति—एति । यदतिकरोति । अतिकरोति यत् । अतिकरोतीत्यति—करोति । यन् न । नापि । अपि करोति । करोति तत् । तदेव । एव तैः । तैः प्रीणाति । प्रीणाति नव । नव जुहोति । जुहोति नव । नव वै । वै पुरुषे । पुरुषे प्राणाः । प्राणाः पुरुषेण । प्राणा इति प्र—अनाः । पुरुषेण यज्ञः । यज्ञः सम्मितः । सम्मितो यावान् । सम्मित इति सम्—मितः । यावानेव । एव यज्ञः । यज्ञस्तम् । तम् प्रीणाति । प्रीणाति षट् । षट् ऋग्मियाणि । ऋग्मियाणि जुहोति । जुहोति षट् । षट् वै । वा ऋतवः । ऋतव ऋतून । ऋतूनेव । एव प्रीणाति । प्रीणाति त्रीणि । त्रीणि यजूंषि । यजूंषि त्रयः ॥ [६] ॥ त्रय इमे । इमे लोकाः । लोका इमान् । इमानेव । एव लोकान् । लोकान् प्रीणाति । प्रीणाति यज्ञ । यज्ञ यज्ञम् । यज्ञम् गच्छ । गच्छ यज्ञपतिम् । यज्ञपतिम् गच्छ । यज्ञपतिमिति यज्ञ—पतिम् । गच्छेति । इत्याह । आह यज्ञपतिम् । यज्ञपतिमेव । यज्ञपतिमिति यज्ञ—पतिम् । एवैनम् । एनम् गमयति । गमयति स्वाम् । स्वाय्योनिम् । योनिम् गच्छ । गच्छेति । इत्याह । आह स्वाम् ।

स्वामेव। एवैनम्। एन्य्योनिम्। योनिम् गमयति। गमयत्येषः। एष ते। ते यज्ञः। यज्ञो यज्ञ-
पते। यज्ञपते सहसूक्तवाकः। यज्ञपत इति यज्ञ—पते। सहसूक्तवाकः सुवीरः। सहसूक्तवाक
इति सहसूक्त—वाकः। सुवीर इति। सुवीर इति सु—वीरः। इत्याह। आह यजमाने। यजमान
एव। एव वीर्यम्। वीर्यम् दधाति। दधाति वासिष्ठः। वासिष्ठो ह। ह सात्यहव्यः। सात्यहव्यो
देवभागम्। सात्यहव्य इति सात्य—हव्यः। देवभागम् पप्रच्छ। देवभागमिति देव—भागम्।
पप्रच्छ यत्। यत् सृञ्जयान्। सृञ्जयान् बहुयाजिनः। बहुयाजिनोऽयीयजः। बहुयाजिन इति
बहु—याजिनः। अयीयजो यज्ञे। यज्ञे यज्ञम्॥ [७] ॥ यज्ञम् प्रति। प्रत्यतिष्ठिपा(३)ः।
अतिष्ठिपा(३) यज्ञपता(३)उ। यज्ञपता(३)विति। यज्ञपता(३)विति यज्ञ—पता(३)उ। इति सः।
स ह। होवाच। उवाच यज्ञपतौ। यज्ञपताविति। यज्ञपताविति यज्ञ—पतौ। इति सत्यात्।
सत्याद् वै। वै सृञ्जयाः। सृञ्जयाः परा। परा बभूवुः। बभूवुरिति। इति ह। होवाच। उवाच
यज्ञे। यज्ञे वाव। वाव यज्ञः। यज्ञः प्रतिष्ठाप्यः। प्रतिष्ठाप्य आसीत्। प्रतिष्ठाप्य इति प्रति—
स्थाप्यः। आसीद् यजमानस्य। यजमानस्यापराभावाय। अपराभावायेति। अपराभावायेत्य-
परा—भावाय। इति देवाः। देवा गातुविदः। गातुविदो गातुम्। गातुविद इति गातु—विदः।
गातुवित्वा। वित्वा गातुम्। गातुमित। इति। इत्याह। आह यज्ञे। यज्ञ एव। एव यज्ञम्।
यज्ञम् प्रति। प्रति षापयति। स्थापयति यजमानस्य। यजमानस्यापराभावाय। अपराभावाये-
त्यपरा—भावाय॥ [८] ॥

(यजूंषि यज्ञ एकचत्वारिंशच्च)

॥ २ ॥

★

अवभृथयजूंषि जुहोति। अवभृथयजूंषीत्यवभृथ—यजूंषि। जुहोति यत्। यदेव। एवा-
र्वाचीनम्। अर्वाचीन,मेकहायनात्। एकहायनादेनः। एकहायनादित्येक—हायनात्। एनः
करोति। करोति तत्। तदेव। एव तैः। तैरव। अव यजते। यजतेऽपः। अपोऽवभृथम्। अवभृ-
थमव। अवभृथमित्यव—भृथम्। अवैति। एत्यप्सु। अप्सु वै। अप्स्वित्यप्—सु। वै वरुणः।
वरुणः साख्यात्। साख्यादेव। साख्यादिति स—अख्यात्। एव वरुणम्। वरुणमव। अव
यजते। यजते वर्त्मना। वर्त्मना वै। वा अन्वित्य। अन्वित्य यज्ञम्। अन्वित्येत्यनु—इत्य।

यज्ञ॑ र॒ख्वा॑सि। र॒ख्वा॑सि जिघा॑सन्ति। जिघा॑सन्ति साम्ना॑। साम्ना॑ प्रस्तो॒ता। प्र॒स्तो-
ताऽन्व॑वैति। प्र॒स्तो॒तेति॑ प्र—स्तो॒ता। अ॒न्व॒वैति॑ साम्। अ॒न्व॒वैतीत्य॑नु—अ॒वैति॑। साम् वै। वै
र॒ख्वा॑हा। र॒ख्वा॑हा र॒ख्वा॑साम्। र॒ख्वा॑हेति॑ र॒ख्वाः—हा। र॒ख्वा॑साम॒प॒ह॒त्यै। अ॒प॒ह॒त्यै त्रिः।
अ॒प॒ह॒त्या इत्य॑प—ह॒त्यै। त्रिर् नि॒धन॑म्। नि॒धन॑मुप॒। नि॒धन॑मिति॑ नि—धन॑म्। उपैति॑। ए॒ति
त्रयः॑। त्रय॑ इ॒मे। इ॒मे लो॒काः। लो॒का ए॒भ्यः। ए॒भ्य ए॒व। ए॒व लो॒केभ्यः॑। लो॒केभ्यो॑ र॒ख्वा॑सि।
र॒ख्वा॑स्य॒प॒। ॥ [९] ॥ अ॒प॒ ह॒न्ति। ह॒न्ति पु॒रुषः॑पु॒रुषः॑। पु॒रुषः॑पु॒रुषो॑ नि॒धन॑म्। पु॒रुषः॑पु॒रुष-
इति॑ पु॒रुषः—पु॒रुषः॑। नि॒धन॑मुप॒। नि॒धन॑मिति॑ नि—धन॑म्। उपैति॑। ए॒ति पु॒रुषः॑पु॒रुषः॑। पु॒रु-
षःपु॒रुषो॑ हि। पु॒रुषः॑पु॒रुष इति॑ पु॒रुषः—पु॒रुषः॑। हि र॒ख्वा॑स्वी। र॒ख्वा॑स्वी र॒ख्वा॑साम्। र॒ख्वा॑-
साम॒प॒ह॒त्यै। अ॒प॒ह॒त्या उ॒रुम्। अ॒प॒ह॒त्या इत्य॑प—ह॒त्यै। उ॒रु॑ हि। हि राजा॑। राजा॑ वरुणः॑।
वरुणश्च॒कार॑। च॒कारेति॑। इत्या॑ह। आ॒ह प्र॒तिष्ठि॑त्यै। प्र॒तिष्ठि॑त्यै श॒तम्। प्र॒तिष्ठि॑त्या इति॑ प्र॒ति—
स्थि॑त्यै। श॒तम् ते॑। ते रा॒जन्। रा॒जन् भिष॑जः। भिष॑जः स॒हस्र॑म्। स॒हस्र॑मिति॑। इत्या॑ह।
आ॒ह भेष॑जम्। भेष॑जमे॒व। ए॒वास्मै॑। अ॒स्मै क॒रोति॑। क॒रोत्य॑भिष्ठि॒तः। अ॒भिष्ठि॑तो वरुणस्य॑।
अ॒भिष्ठि॑त इत्य॑भि—स्थि॒तः। वरुणस्य॑ पा॒शः। पा॒श इति॑। इत्या॑ह। आ॒ह वरु॑णपा॒शम्। वरु॑-
णपा॒शमे॒व। वरु॑णपा॒शमिति॑ वरुण—पा॒शम्। ए॒वाभि॑। अ॒भि तिष्ठ॑ति। तिष्ठ॑ति ब॒रुहिः॑। ब॒रुहि-
र॒भि। अ॒भि जुहो॑ति। जुहो॑त्याहु॒तीनाम्॑। आहु॒तीनाम्॑ प्र॒तिष्ठि॑त्यै। आहु॒तीना॑मित्या—हु॒तीनाम्॑।
प्र॒तिष्ठि॑त्या अथो॑। प्र॒तिष्ठि॑त्या इति॑ प्र॒ति—स्थि॑त्यै। अथो॑ अ॒ग्नि॒वति॑। अथो॑ इत्यथो॑। अ॒ग्नि॒व-
त्ये॒व। अ॒ग्नि॒वतीत्य॑ग्नि—वति॑। ए॒व जुहो॑ति। जुहो॑त्य॒प॒ब॒रुहिषः॑। अ॒प॒ब॒रुहिषः॑ प्रया॒जान्। अ॒प॒-
ब॒रुहिष॑ इत्य॑प—ब॒रुहिषः॑। प्रया॒जान् य॒जति॑। प्रया॒जानि॑ति॒ प्र—या॒जान्। ॥ [१०] ॥ य॒जति॑
प्र॒जाः। प्र॒जा वै। प्र॒जा इति॑ प्र—जाः। वै ब॒रुहिः॑। ब॒रुहिः॑ प्र॒जाः। प्र॒जा ए॒व। प्र॒जा इति॑ प्र—
जाः। ए॒व वरु॑णपा॒शात्। वरु॑णपा॒शान् मुञ्च॑ति। वरु॑णपा॒शादिति॑ वरुण—पा॒शात्। मुञ्च॑त्या-
ज्य॒भागौ॑। आज्य॒भागौ॑ यजति॑। आज्य॒भागा॑वित्याज्य—भा॒गौ। य॒जति॑ य॒ज्ञस्य॑। य॒ज्ञस्यै॒व। ए॒व
च॒रुषु॑षी। च॒रुषु॑षी न। च॒रुषु॑षी इति॑ च॒रुषु॑षी। नान्तः॑। अ॒न्तरे॑ति॑। ए॒ति वरु॑णम्। वरु॑ण-
य॒जति॑। य॒जति॑ वरु॑णपा॒शात्। वरु॑णपा॒शादे॒व। वरु॑णपा॒शादिति॑ वरुण—पा॒शात्। ए॒वैन॑म्।
ए॒नम् मुञ्च॑ति॑। मुञ्च॑त्य॒ग्नीवरु॑णौ। अ॒ग्नीवरु॑णौ यजति॑। अ॒ग्नीवरु॑णा॒वित्य॒ग्नी—वरु॑णौ। य॒जति॑

सा॒र॒खात् । सा॒र॒खादे॒व । सा॒र॒खादि॒ति स—अ॒र॒खात् । ए॒वैन॑म् । ए॒न॒व्व॑रुणपाशात् । व॒रुण॑पा॒शान्
मु॒ञ्चति॑ । व॒रुण॑पा॒शादि॒ति वरुण—पा॒शात् । मु॒ञ्चत्य॑प॒बर्हि॑षौ । अ॒प॒बर्हि॑षाव॒नूया॑जौ । अ॒प॒ब॒
र॒हिषा॑वि॒त्यप—ब॒र्हिषौ॑ । अ॒नूया॑जौ य॒जति॑ । अ॒नूया॑जावि॒त्यनु—या॑जौ । य॒जति॑ प्र॒जाः । प्र॒जा
वै । प्र॒जा इति॑ प्र—जाः । वै ब॒र्हिः । ब॒र्हिः प्र॒जाः । प्र॒जा ए॒व । प्र॒जा इति॑ प्र—जाः । ए॒व व॑रु॒
णपा॒शात् । व॒रुण॑पा॒शान् मु॒ञ्चति॑ । व॒रुण॑पा॒शादि॒ति वरुण—पा॒शात् । मु॒ञ्चति॑ च॒तुरः॑ । च॒तुरः
प्रया॑जान् । प्रया॑जान् य॒जति॑ । प्रया॑जानि॒ति प्र—या॑जान् । य॒जति॑ द्वौ । द्वाव॑नूयाजौ । अ॒नूया॑जौ
षट् । अ॒नूया॑जावि॒त्यनु—या॑जौ । षट्थ॑ सम् । सम् प॒द्यन्ते॑ । प॒द्यन्ते॑ षट् । षड् वै । वा ऋ॒तवः॑ ।
ऋ॒तव॑ ऋ॒तुषु॑ । ॥ [११] ॥ ऋ॒तुष्वे॒व । ए॒व प्र॑ति । प्र॑ति तिष्ठति । तिष्ठ॒त्यव॑भृथ । अ॒व॒भृथ॑ निच॒
ङ्कुण॑ । अ॒व॒भृथे॒त्यव—भृथ॑ । निच॒ङ्कुणे॑ति । निच॒ङ्कुणे॑ति नि—च॒ङ्कुण॑ । इत्या॑ह । आ॒ह य॒थो॒
दि॒तम् । य॒थो॒दि॒तमे॒व । य॒थो॒दि॒तमि॒ति यथा—उ॒दि॒तम् । ए॒व व॑रुणम् । व॒रुण॑म॒व । अ॒व य॑जते ।
य॒जते॑ स॒मुद्रे॑ । स॒मुद्रे॑ ते । ते हृ॒दय॑म् । हृ॒दय॑म॒प्सु । अ॒प्स्वन्तः॑ । अ॒प्स्वि॒त्यप—सु॑ । अ॒न्तरि॑ति ।
इत्या॑ह । आ॒ह स॒मुद्रे॑ । स॒मुद्रे॑ हि । ह्य॒न्तः । अ॒न्तर् व॑रुणः । व॒रुणः॑ सम् । सम् त्वा॑ । त्वा वि॒शन्तु॑ ।
वि॒शन्त्वो॑षधीः । ओष॑धीरु॒त । उ॒तापः॑ । आप॒ इति॑ । इत्या॑ह । आ॒हाद्भिः॑ । अ॒द्भिरे॒व । अ॒द्भि॒
रि॒त्यत—भिः॑ । ए॒वैन॑म् । ए॒न॒मोष॑धीभिः । ओष॑धीभिः स॒म्यञ्च॑म् । ओष॑धीभि॒रत्यो॑षधि—भिः ।
स॒म्यञ्च॑म् दधाति । द॒धाति॑ दे॒वीः । दे॒वीरा॑पः । आप॒ एषः॑ । ए॒ष वः॑ । वो गर्भः॑ । गर्भ॑ इति । इत्या॑ह ।
आ॒ह य॒थाय॑जुः । य॒थाय॑जुरे॒व । य॒थाय॑जुरि॒ति यथा—य॑जुः । ए॒वैत॑त् । ए॒तत् प॑शवः । प॒शवो॑ वै ।
वै सोमः॑ । ॥ [१२] ॥ सोमो॑ यत् । यद् भि॒न्दूना॑म् । भि॒न्दूना॑म् भ॒र्षये॑त् । भ॒र्षये॑त् प॒शुमा॑न् ।
प॒शुमा॑न्थ॒ स्या॑त् । प॒शुमा॑नि॒ति प॒शु—मा॑न् । स्या॑द् व॒रुणः॑ । व॒रुण॑स्तु । त्वे॒नम् । ए॒नम् गृ॑हीयात् ।
गृ॑हीयाद् यत् । यन् न । न भ॒र्षये॑त् । भ॒र्षये॑द् प॒शुः । अ॒प॒शुः स्या॑त् । स्या॑न् न । नैन॑म् । ए॒न॒
व्व॑रुणः । व॒रुणो॑ गृहीयात् । गृ॑हीयादु॒पस्पृ॑श्यम् । उ॒पस्पृ॑श्यमे॒व । उ॒पस्पृ॑श्यमि॒त्युप—स्पृ॑श्यम् ।
ए॒व प॑शुमान् । प॒शुमा॑न् भ॒वति॑ । प॒शुमा॑नि॒ति प॒शु—मा॑न् । भ॒वति॑ न । नैन॑म् । ए॒न॒व्व॑रुणः । व॒रुणो॑
गृ॒ह्णाति॑ । गृ॒ह्णाति॑ प्र॒तियु॑तः । प्र॒तियु॑तो व॒रुण॑स्य । प्र॒तियु॑त इति॑ प्र॒ति—यु॑तः । व॒रुण॑स्य पा॒शः ।
पा॒श इति॑ । इत्या॑ह । आ॒ह व॒रुण॑पा॒शात् । व॒रुण॑पा॒शादे॒व । व॒रुण॑पा॒शादि॒ति वरुण—पा॒शात् ।
ए॒व निः॑ । निर् मु॒च्यते॑ । मु॒च्यते॑ऽप्र॒तीर॑षम् । अ॒प्र॒तीर॑ष॒मा । अ॒प्र॒तीर॑षमि॒त्यप्र॒ति—ई॒र॑षम् । आ

यन्ति। यन्ति वरुणस्य। वरुणस्यान्तरहित्यै। अन्तरहित्या एधः। अन्तरहित्या इत्यन्तः—
हित्यै। एधोऽसि। अस्येधिषीमहि। एधिषीमहीति। इत्याह। आह समिधा। समिधैव। समिधेति
सम्—इधा। एवाग्निम्। अग्निम् नमस्यन्तः। नमस्यन्त उपायन्ति। उपायन्ति तेजः। उपाय-
न्तीत्युप—आयन्ति। तेजोऽसि। असि तेजः। तेजो मयि। मयि धेहि। धेहीति। इत्याह। आह
तेजः। तेज एव। एवात्मन्। आत्मन् धत्ते। धत्त इति धत्ते ॥ [१३] ॥

(रख्वांसि प्रयाजा नूतवो वै नमस्यन्तो द्वादश च)

॥ ३ ॥

★

स्फ्येन वेदिम्। वेदिमुत्। उद्धन्ति। हन्ति रथाख्वेण। रथाख्वेण वि। रथाख्वेणेति रथ—
अख्वेण। वि मिमीते। मिमीते यूपम्। यूपम् मिनोति। मिनोति त्रिवृतम्। त्रिवृतमेव। त्रिवृ-
तमिति त्रि—वृतम्। एव वज्रम्। वज्रं सम्भृत्य। सम्भृत्य भ्रातृव्याय। सम्भृत्येति सम्—
भृत्य। भ्रातृव्याय प्र। प्र हरति। हरति स्तृत्यै। स्तृत्यै यत्। यदन्तर्वेदि। अन्तर्वेदि मिनुयात्।
अन्तर्वेदीत्यन्तः—वेदि। मिनुयाद् देवलोकम्। देवलोकमभि। देवलोकमिति देव—लोकम्।
अभि जयेत्। जयेद् यत्। यद् बहिर्वेदि। बहिर्वेदि मनुष्यलोकम्। बहिर्वेदीति बहिः—
वेदि। मनुष्यलोकव्यन्तस्य। मनुष्यलोकमिति मनुष्य—लोकम्। वेद्यन्तस्य सन्धौ। वेद्य-
न्तस्येति वेदि—अन्तस्य। सन्धौ मिनोति। सन्धाविति सम्—धौ। मिनोत्युभयोः। उभयोर
लोकयोः। लोकयोरभिजित्यै। अभिजित्या उपरसम्मिताम्। अभिजित्या इत्यभि—जित्यै।
उपरसम्मिताम् मिनुयात्। उपरसम्मितामित्युपर—सम्मिताम्। मिनुयात् पितृलोककामस्य।
पितृलोककामस्य रश्नसम्मिताम्। पितृलोककामस्येति पितृलोक—कामस्य। रश्नसम्मिताम्
मनुष्यलोककामस्य। रश्नसम्मितामिति रश्न—सम्मिताम्। मनुष्यलोककामस्य चषाल-
सम्मिताम्। मनुष्यलोककामस्येति मनुष्यलोक—कामस्य। चषालसम्मितामिन्द्रियकामस्य।
चषालसम्मितामिति चषाल—सम्मिताम्। इन्द्रियकामस्य सर्वान्। इन्द्रियकामस्येतीन्द्रिय—
कामस्य। सर्वान्थ समान्। समान् प्रतिष्ठाकामस्य। प्रतिष्ठाकामस्य ये। प्रतिष्ठाकामस्येति
प्रतिष्ठा—कामस्य। ये त्रयः। त्रयो मद्भ्यमाः। मद्भ्यमास्तान्। तान्थ समान्। समान् पशु-
कामस्य। पशुकामस्यैतान्। पशुकामस्येति पशु—कामस्य। एतान्वै। वा अनु। ॥ [१४] ॥

अनु पशवः। पशव उप। उप तिष्ठन्ते। तिष्ठन्ते पशुमान्। पशुमानेव। पशुमानिति पशु—
मान्। एव भवति। भवति व्यतिषजेत्। व्यतिषजेदितरान्। व्यतिषजेदिति वि—अतिषजेत्।
इतरान् प्रजया। प्रजयैव। प्रजयेति प्र—जया। एवैनम्। एनम् पशुभिः। पशुभिर् व्यतिषजति।
पशुभिरिति पशु—भिः। व्यतिषजति यम्। व्यतिषजतीति वि—अतिषजति। यम् कामयेत।
कामयेत प्रमायुकः। प्रमायुकः स्यात्। प्रमायुक इति प्र—मायुकः। स्यादिति। इति गर्तमितम्।
गर्तमितम् तस्य। गर्तमितमिति गर्त—मितम्। तस्य मिनुयात्। मिनुयादुत्तराद्धम्। उत्तरा—
द्ध्वँवर्षिष्ठम्। उत्तराद्ध्वमित्युत्तर—अद्धम्। वर्षिष्ठमथ। अथ हसीयांसम्। हसीयांस—
मेषा। एषा वै। वै गर्तमित्। गर्तमिद् यस्य। गर्तमिदिति गर्त—मित्। यस्यैवम्। एवम् मिनोति।
मिनोति ताजक्। ताजक् प्र। प्र मीयते। मीयते द्रिषिणाद्धम्। द्रिषिणाद्ध्वँवर्षिष्ठम्।
द्रिषिणाद्ध्वमिति द्रिषिण—अद्धम्। वर्षिष्ठम् मिनुयात्। मिनुयाथ सुवर्गकामस्य। सुव—
र्गकामस्याथ। सुवर्गकामस्येति सुवर्ग—कामस्य। अथ हसीयांसम्। हसीयांसमाक्रमणम्।
आक्रमणमेव। आक्रमणमित्या—क्रमणम्। एव तत्। तथ सेतुम्। सेतुय्यजमानः। यजमानः
कुरुते। कुरुते सुवर्गस्य। सुवर्गस्य लोकस्य। सुवर्गस्येति सुवः—गस्य। लोकस्य समष्ट्यै।
समष्ट्यै यत्। समष्ट्या इति सम्—अष्ट्यै। ॥ [१५] ॥ यदेकस्मिन्न। एकस्मिन् यूपे। यूपे द्वे।
द्वे रशने। द्वे इति द्वे। रशने परिव्ययति। रशने इति रशने। परिव्ययति तस्मात्। परिव्यय—
तीति परि—व्ययति। तस्मादेकः। एको द्वे। द्वे जाये। द्वे इति द्वे। जाये विन्दते। जाये इति
जाये। विन्दते यत्। यन् न। नैकम्। एका रशनाम्। रशनाम् द्वयोः। द्वयोर यूपयोः। यूपयोः
परिव्ययति। परिव्ययति तस्मात्। परिव्ययतीति परि—व्ययति। तस्मान् न। नैका। एका द्वौ।
द्वौ पती। पती विन्दते। पती इति पती। विन्दते यम्। यम् कामयेत। कामयेत स्त्री। स्त्र्यस्य।
अस्य जायेत। जायेतेति। इत्युपान्ते। उपान्ते तस्य। उपान्त इत्युप—अन्ते। तस्य व्यतिषजेत्।
व्यतिषजेथ स्त्री। व्यतिषजेदिति वि—अतिषजेत्। स्त्र्यैव। एवास्य। अस्य जायते। जायते यम्।
यम् कामयेत। कामयेत पुमान्। पुमानस्य। अस्य जायेत। जायेतेति। इत्यान्तम्। आन्तम्
तस्य। आन्तमित्या—अन्तम्। तस्य प्र। प्र वेष्टयेत्। वेष्टयेत् पुमान्। पुमानेव। एवास्य। अस्य
जायते। ॥ [१६] ॥ जायतेऽसुराः। असुरा वै। वै देवान्। देवान् द्रिषिणतः। द्रिषिणत

उप। उपानयन्न। अनयन् तान्। तान् देवाः। देवा उपशयेन। उपशयेनैव। उपशयेनेत्युप—
 शयेन। एवाप। अपानुदन्त। अनुदन्त तत्। तदुपशयस्य। उपशयस्योपशयत्वम्। उपशय-
 स्येत्युप—शयस्य। उपशयत्वय्यत्। उपशयत्वमित्युपशय—त्वम्। यद् दृष्टिणतः। दृष्टिणत
 उपशयः। उपशय उपशये। उपशय इत्युप—शयः। उपशये भ्रातृव्यापनुत्यै। उपशय इत्युप—
 शये। भ्रातृव्यापनुत्यै सर्वे। भ्रातृव्यापनुत्या इति भ्रातृव्य—अपनुत्यै। सर्वे वै। वा अन्ये। अन्ये
 यूपाः। यूपाः पशुमन्तः। पशुमन्तोऽथ। पशुमन्त इति पशु—मन्तः। अथोपशयः। उपशय
 एव। उपशय इत्युप—शयः। एवापशुः। अपशुस्तस्य। तस्य यजमानः। यजमानः पशुः।
 पशुर् यत्। यन् न। न निर्दिशेत्। निर्दिशेदार्तिम्। निर्दिशेदिति निः—दिशेत्। आर्तिमा।
 आच्छेत्। ऋच्छेद् यजमानः। यजमानोऽसौ। असौ ते। ते पशुः। पशुरिति। इति निः। निर्
 दिशेत्। दिशेद् यम्। यम् द्विष्यात्। द्विष्याद् यम्। यमेव। एव द्वेष्टि। ॥ [१७] ॥ द्वेष्टि तम्।
 तमस्मै। अस्मै पशुम्। पशुम् निः। निर् दिशति। दिशति यदि। यदि न। न द्विष्यात्। द्विष्या-
 दाखुः। आखुस्ते। ते पशुः। पशुरिति। इति ब्रूयात्। ब्रूयान् न। न ग्राम्यान्। ग्राम्यान् पशून्।
 पशून् हिनस्ति। हिनस्ति न। नारण्यान्। आरण्यान् प्रजापतिः। प्रजापतिः प्रजाः। प्रजापति-
 रिति प्रजा—पतिः। प्रजा असृजत। प्रजा इति प्र—जाः। असृजत सः। सोऽन्नाद्येन। अन्ना-
 द्येन वि। अन्नाद्येनेत्यन्न—अद्येन। व्यर्द्धत। आर्द्धत सः। स एताम्। एतामेकादशिनीम्।
 एकादशिनीमपश्यत्। अपश्यत् तया। तया वै। वै सः। सोऽन्नाद्यम्। अन्नाद्यमव। अन्ना-
 द्यमित्यन्न—अद्यम्। अवारुन्ध। अरुन्ध यत्। यद् दश। दश यूपाः। यूपा भवन्ति। भवन्ति
 दशाख्वरा। दशाख्वरा विराट्। दशाख्वरेति दश—अख्वरा। विराडन्नम्। विराडिति वि—
 राट्। अन्नच्चिराट्। विराड् विराज। विराडिति वि—राट्। विराजैव। विराजेति वि—राज।
 एवान्नाद्यम्। अन्नाद्यमव। अन्नाद्यमित्यन्न—अद्यम्। अव रुन्धे। रुन्धे यः। ॥ [१८] ॥ य
 एकादशः। एकादशः स्तनः। स्तन एव। एवास्यै। अस्यै सः। स दुहे। दुह एव। एवैनाम्।
 एनाम् तेन। तेन वज्रः। वज्रो वै। वा एषा। एषा सम्। सम् मीयते। मीयते यत्। यदेकाद-
 शिनी। एकादशिनी सा। सेश्वरा। ईश्वरा पुरस्तात्। पुरस्तात् प्रत्यञ्चम्। प्रत्यञ्चयज्ञम्। यज्ञं
 सम्मर्दितोः। सम्मर्दितोर् यत्। सम्मर्दितोरिति सम्—मर्दितोः। यत् पालीवतम्। पालीवतम्

मिनोति। पालीवतमिति पाली—वतम्। मिनोति यज्ञस्य। यज्ञस्य प्रति। प्रत्युत्तब्द्ध्यै। उत्तब्द्ध्यै सयत्वाय। उत्तब्द्ध्या इत्युत्—स्तब्द्ध्यै। सयत्वायेति सय—त्वाय॥ ॥ [१९] ॥

(वै समष्ट्यै पुमानेवास्य यमेव रुन्धे त्रिंशच्च)

॥ ४ ॥

★

प्रजापतिः प्रजाः। प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः। प्रजा असृजत। प्रजा इति प्र—जाः। असृजत सः। स रिरिचानः। रिरिचानोऽमन्यत। अमन्यत सः। स एताम्। एतामेकादशिनीम्। एकादशिनीमपश्यत्। अपश्यत् तया। तया वै। वै सः। स आयुः। आयुरिन्द्रियम्। इन्द्रियव्यैर्यम्। वीर्यमात्मन्न। आत्मन्नधत्त। अधत्त प्रजाः। प्रजा इव। प्रजा इति प्र—जाः। इव खलु। खलु वै। वा एषः। एष सृजते। सृजते यः। यो यजते। यजते सः। स एतर्हि। एतर्हि रिरिचानः। रिरिचान इव। इव यत्। यदेषा। एषैकादशिनी। एकादशिनी भवति। भवत्यायुः। आयुरेव। एव तया। तयोन्द्रियम्। इन्द्रियव्यैर्यम्। वीर्यय्यजमानः। यजमान आत्मन्न। आत्मन् धत्ते। धत्ते प्र। प्रैव। एवाग्नेयेन। आग्नेयेन वापयति। वापयति मिथुनम्। मिथुनं सारस्वत्या। सारस्वत्या करोति। करोति रेतः। रेतः सौम्येन॥ ॥ [२०] ॥ सौम्येन दधाति। दधाति प्र। प्र जनयति। जनयति पौष्णेन। पौष्णेन बारहस्पत्यः। बारहस्पत्यो भवति। भवति ब्रह्म। ब्रह्म वै। वै देवानाम्। देवानाम् बृहस्पतिः। बृहस्पतिर् ब्रह्मणा। ब्रह्मणैव। एवास्मै। अस्मै प्रजाः। प्रजाः प्र। प्रजा इति प्र—जाः। प्र जनयति। जनयति वैश्वदेवः। वैश्वदेवो भवति। वैश्वदेव इति वैश्व—देवः। भवति वैश्वदेव्यः। वैश्वदेव्यो वै। वैश्वदेव्य इति वैश्व—देव्यः। वै प्रजाः। प्रजाः प्रजाः। प्रजा इति प्र—जाः। प्रजा एव। प्रजा इति प्र—जाः। एवास्मै। अस्मै प्र। प्र जनयति। जनयतीन्द्रियम्। इन्द्रियमेव। एवैन्द्रेण। ऐन्द्रेणाव। अव रुन्धे। रुन्धे विशम्। विशम् मारुतेन। मारुतेनौजः। ओजो बलम्। बलमैन्द्राग्नेन। ऐन्द्राग्नेन प्रसवाय। ऐन्द्राग्नेनेत्यैन्द्र—अग्नेन। प्रसवाय सावित्रः। प्रसवायेति प्र—सवाय। सावित्रो निर्वरुणत्वाय। निर्वरुणत्वाय वारुणः। निर्वरुणत्वायेति निर्वरुण—त्वाय। वारुणो मद्ध्यतः। मद्ध्यत ऐन्द्रम्। ऐन्द्रमा। आ लभते। लभते मद्ध्यतः। मद्ध्यत एव। एवेन्द्रियम्। इन्द्रियय्यजमाने। यजमाने दधाति। दधाति पुरस्तात्॥ ॥ [२१] ॥ पुरस्तादैन्द्रस्य। ऐन्द्रस्य वैश्वदेवम्। वैश्वदेवमा। वैश्वदेवमिति

वैश्व—देवम्। आ लभते। लभते वैश्वदेवम्। वैश्वदेववै। वैश्वदेवमिति वैश्व—देवम्। वा अन्नम्।
 अन्नमन्नम्। अन्नमेव। एव पुरस्तात्। पुरस्ताद् धत्ते। धत्ते तस्मात्। तस्मात् पुरस्तात्। पुरस्ता-
 दन्नम्। अन्नमद्यते। अद्यत ऐन्द्रम्। ऐन्द्रमालभ्य। आलभ्य मारुतम्। आलभ्येत्या—लभ्य।
 मारुतमा। आ लभते। लभते विट्। विड् वै। वै मरुतः। मरुतो विशम्। विशमेव। एवास्मै।
 अस्मा अनु। अनु बद्धाति। बद्धाति यदि। यदि कामयेत। कामयेत यः। योऽवगतः। अव-
 गतः सः। अवगत इत्यव—गतः। सोऽप। अप रुद्धताम्। रुद्धताय्यः। योऽपरुद्धः। अप-
 रुद्धः सः। अपरुद्ध इत्यप—रुद्धः। सोऽव। अव गच्छतु। गच्छत्विति। इत्यैन्द्रस्य। ऐन्द्रस्य
 लोके। लोके वारुणम्। वारुणमा। आ लभेत। लभेत वारुणस्य। वारुणस्य लोके। लोक
 ऐन्द्रम्। ऐन्द्रय्यः। ॥ [२२] ॥ य एव। एवावगतः। अवगतः सः। अवगत इत्यव—गतः।
 सोऽप। अप रुद्धते। रुद्धते यः। योऽपरुद्धः। अपरुद्धः सः। अपरुद्ध इत्यप—रुद्धः।
 सोऽव। अव गच्छति। गच्छति यदि। यदि कामयेत। कामयेत प्रजाः। प्रजा मुह्येयुः। प्रजा
 इति प्र—जाः। मुह्येयुरिति। इति पशून्। पशून् व्यतिषजेत्। व्यतिषजेत् प्रजाः। व्यतिषजे-
 दिति वि—अतिषजेत्। प्रजा एव। प्रजा इति प्र—जाः। एव मोहयति। मोहयति यत्। यदभि-
 वाहतः। अभिवाहतोऽपाम्। अभिवाहत इत्यभि—वाहतः। अपाव्वारुणम्। वारुणमालभेत।
 आलभेत प्रजाः। आलभेतेत्या—लभेत। प्रजा वरुणः। प्रजा इति प्र—जाः। वरुणो गृहीयात्।
 गृहीयाद् द्रिष्यतः। द्रिष्यत उदञ्चम्। उदञ्चमा। आ लभते। लभतेऽपवाहतः। अपवाह-
 तौऽपाम्। अपवाहत इत्यप—वाहतः। अपाम् प्रजानाम्। प्रजानामवरुणग्राहाय। प्रजानामिति
 प्र—जानाम्। अववरुणग्राहायेत्यवरुण—ग्राहाय ॥ [२३] ॥

(रेतो यजमाने दधाति लोक ऐन्द्र* सप्तत्रिंशच्च)

॥ ५ ॥

★

इन्द्रः पत्न्या। पत्न्या मनुम्। मनुमयाजयत्। अयाजयत् ताम्। ताम् पर्यग्निकृताम्। पर्य-
 ग्निकृतामुत्। पर्यग्निकृतमिति पर्यग्नि—कृताम्। उदसृजत्। असृजत् तया। तया मनुः। मनु-
 रादर्धोत्। आदर्धोद् यत्। यत् पर्यग्निकृतम्। पर्यग्निकृतम् पालीवतम्। पर्यग्निकृतमिति पर्यग्नि-
 कृतम्। पालीवतमुत्सृजति। पालीवतमिति पाली—वतम्। उत्सृजति याम्। उत्सृजतीत्युत्—

सृजति। यामेव। एव मनुः। मनुर्ऋद्धिम्। ऋद्धिमादध्नोत्। आदध्नोत् ताम्। तामेव। एव यजमानः। यजमान ऋद्धोति। ऋद्धोति यज्ञस्य। यज्ञस्य वै। वा अप्रतिष्ठतात्। अप्रतिष्ठताद् यज्ञः। अप्रतिष्ठतादित्यप्रति—स्थितात्। यज्ञः परा। परा भवति। भवति यज्ञम्। यज्ञम् पराभ-
वन्तम्। पराभवन्त्ययजमानः। पराभवन्तमिति परा—भवन्तम्। यजमानोऽनु। अनु परा। परा भवति। भवति यत्। यदाज्येन। आज्येन पालीवतम्। पालीवतः सङ्स्थापयति। पालीवतमिति पाली—वतम्। सङ्स्थापयति यज्ञस्य। सङ्स्थापयतीति सम—स्थापयति। यज्ञस्य प्रतिष्ठित्यै। प्रतिष्ठित्यै यज्ञम्। प्रतिष्ठित्या इति प्रति—स्थित्यै। यज्ञम् प्रतितिष्ठन्तम्। प्रतितिष्ठन्त्ययजमानः। प्रतितिष्ठन्तमिति प्रति—तिष्ठन्तम्। यजमानोऽनु। अनु प्रति। प्रति तिष्ठति। तिष्ठतीष्टम्। इष्टव्य-
पया। वपया भवति। ॥ [२४] ॥ भवत्यनिष्टम्। अनिष्टव्यशया। वशयाऽर्थ। अर्थ पालीवतेन। पालीवतेन प्र। पालीवतेनेति पाली—वतेन। प्र चरति। चरति तीर्थे। तीर्थ एव। एव प्र। प्र चरति। चरत्यथो। अथो एतर्हि। अथो इत्यथो। एतर्ह्येव। एवास्य। अस्य यामः। यामस्त्वाष्टः। त्वाष्टो भवति। भवति त्वष्टा। त्वष्टा वै। वै रेतसः। रेतसः सिक्तस्य। सिक्तस्य रूपाणि। रूपाणि वि। वि करोति। करोति तम्। तमेव। एव वृषाणम्। वृषाणम् पत्नीषु। पत्नीष्वपि। अपि सृजति। सृजति सः। सोऽस्मै। अस्मै रूपाणि। रूपाणि वि। वि करोति। करोतीति करोति ॥ ॥ [२५] ॥

(वपया षट् त्रिंशच्च)

॥ ६ ॥

★

घ्नन्ति वै। वा एतत्। एतत् सोमम्। सोमय्यत्। यदभिषुण्वन्ति। अभिषुण्वन्ति यत्। अभि-
षुण्वन्तीत्यभि—सुन्वन्ति। यत् सौम्यः। सौम्यो भवति। भवति यथा। यथा मृताय। मृताया-
नुस्तरणीम्। अनुस्तरणीम्(१) घ्नन्ति। अनुस्तरणीमित्यनु—स्तरणीम्। घ्नन्ति तादृक्। तादृ-
गेव। एव तत्। तद् यत्। यदुत्तरार्द्धे। उत्तरार्द्धे वा। उत्तरार्द्धे इत्युत्तर—अर्द्धे। वा मर्द्धे।
मर्द्धे वा। वा जुहुयात्। जुहुयाद् देवताभ्यः। देवताभ्यः समदम्। समदम् दद्ध्यात्। सम-
दमिति स—मदम्। दद्ध्याद् दग्धिणाद्धे। दग्धिणाद्धे जुहोति। दग्धिणाद्धे इति दग्धिण-
अर्द्धे। जुहोत्येषा। एषा वै। वै पितृणाम्। पितृणाम् दिक्। दिक् स्वायाम्। स्वायामेव। एव दिशि। दिशि पितृन्। पितृन् निरवदयते। निरवदयत उद्गातृभ्यः। निरवदयत इति निः—

अवदयते। उदगातृभ्यो हरन्ति। उदगातृभ्य इत्युदगातृ—भ्यः। हरन्ति सामदेवत्यः। साम-
 देवत्यो वै। सामदेवत्य इति साम—देवत्यः। वै सौम्यः। सौम्यो यत्। यदेव। एव साम्नः।
 साम्नश्छम्बङ्कुर्वन्ति। छम्बङ्कुर्वन्ति तस्य। छम्बङ्कुर्वन्तीति छम्बट्—कुर्वन्ति। तस्यैव। एव सः।
 स शान्तिः। शान्तिरव। अवेरूषन्ते ॥ [२६] ॥ ईरूषन्ते पवित्रम्। पवित्रवै। वै सौम्यः।
 सौम्य आत्मानम्। आत्मानमेव। एव पवयन्ते। पवयन्ते यः। य आत्मानम्। आत्मानम् न। न
 परिपश्येत्। परिपश्येदितासुः। परिपश्येदिति परि—पश्येत्। इतासुः स्यात्। इतासुरितीत—
 असुः। स्यादभिददिम्। अभिददिम् कृत्वा। अभिददिमित्यभि—ददिम्। कृत्वाऽव। अवेरूषेतः।
 ईरूषेत तस्मिन्। तस्मिन् हि। ह्यात्मानम्। आत्मानम् परिपश्यति। परिपश्यत्यथो। परिप-
 श्यतीति परि—पश्यति। अथो आत्मानम्। अथो इत्यथो। आत्मानमेव। एव पवयते। पव-
 यते यः। यो गतमनाः। गतमनाः स्यात्। गतमना इति गत—मनाः। स्यात् सः। सोऽव।
 अवेरूषेत। ईरूषेत यत्। यन् मे। मे मनः। मनः परागतम्। परागतम्यत्। परागतमिति
 परा—गतम्। यद् वा। वा मे। मे अपरागतम्। अपरागतमित्यपरा—गतम्॥ राज्ञा सोमेन।
 सोमेन तत्। तद् वयम्। वयमस्मासु। अस्मासु धारयामसि। धारायामसीति। इति मनः। मन
 एव। एवात्मन्। आत्मन् दाधार। दाधार न। ॥ [२७] ॥ न गतमनाः। गतमना भवति।
 गतमना इति गत—मनाः। भवत्यप। अप वै। वै तृतीयसवने। तृतीयसवने यज्ञः। तृतीय-
 सवन इति तृतीय—सवने। यज्ञः क्रामति। क्रामतीजानात्। ईजानादनीजानम्। अनीजान-
 मभि। अभ्याग्नावैष्णव्या। आग्नावैष्णव्यर्चा। आग्नावैष्णव्येत्याग्ना—वैष्णव्या। ऋचा घृतस्य।
 घृतस्य यजति। यजत्यग्निः। अग्निः सर्वाः। सर्वा देवताः। देवता विष्णुः। विष्णुर् यज्ञः।
 यज्ञो देवताः। देवताश्च। चैव। एव यज्ञम्। यज्ञम् च। च दाधार। दाधारोपांशु। उपांशु
 यजति। उपांशुश्चित्युप—अंशु। यजति मिथुनत्वाय। मिथुनत्वाय ब्रह्मवादिनः। मिथुनत्वा-
 येति मिथुन—त्वाय। ब्रह्मवादिनो वदन्ति। ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म—वादिनः। वदन्ति मित्रः।
 मित्रो यज्ञस्य। यज्ञस्य स्विष्टम्। स्विष्टम्युवते। स्विष्टमिति सु—इष्टम्। युवते वरुणः। वरुणो
 दुरिष्टम्। दुरिष्टम् कं। दुरिष्टमिति दुः—इष्टम्। कं तरहि। तरहि यज्ञः। यज्ञः कं। कं यजमानः।
 यजमानो भवति। भवतीति। इति यत्। यन् मैत्रावरुणीम्। मैत्रावरुणींश्चाम्। मैत्रावरु-

णीमिति मैत्रा—वरुणीम्। वशामालभते। आलभते मित्रेण। आलभत इत्या—लभते। मित्रे-
णैव। एव यज्ञस्य॥ ॥ [२८] ॥ यज्ञस्य स्विष्टम्। स्विष्टं शमयति। स्विष्टमिति सु—इष्टम्।
शमयति वरुणेन। वरुणेन दुरिष्टम्। दुरिष्टम् न। दुरिष्टमिति दुः—इष्टम्। नार्तिम्। आर्तिमा।
आर्च्छति। ऋच्छति यजमानः। यजमानो यथा। यथा वै। वै लाङ्गलेन। लाङ्गलेनोर्वराम्।
उर्वराम् प्रभिन्दन्ति। प्रभिन्दन्त्येवम्। प्रभिन्दन्तीति प्र—भिन्दन्ति। एवमृक्खसामे। ऋक्खसामे
यज्ञम्। ऋक्खसामे इत्यृक्—सामे। यज्ञम् प्र। प्र भिन्तः। भिन्तो यत्। यन् मैत्रावरुणीम्। मैत्रा-
वरुणीव्वशाम्। मैत्रावरुणीमिति मैत्रा—वरुणीम्। वशामालभते। आलभते यज्ञाय। आल-
भत इत्या—लभते। यज्ञायैव। एव प्रभिन्नाय। प्रभिन्नाय मर्त्यम्। प्रभिन्नायेति प्र—भिन्नाय।
मर्त्यमन्ववास्यति। अन्ववास्यति शान्त्यै। अन्ववास्यतीत्यनु—अवास्यति। शान्त्यै यातया-
मानि। यातयामानि वै। यातयामानीति यात—यामानि। वा एतस्य। एतस्य छन्दांसि।
छन्दांसि यः। य ईजानः। ईजानश्छन्दसाम्। छन्दसामेषः। एष रसः। रसो यत्। यद् वशा।
वशा यत्। यन् मैत्रावरुणीम्। मैत्रावरुणीव्वशाम्। मैत्रावरुणीमिति मैत्रा—वरुणीम्। वशा-
मालभते। आलभते छन्दांसि। आलभत इत्या—लभते। छन्दांस्येव। एव पुनः। पुनरा।
आ प्रीणाति। प्रीणात्ययातयामत्वाय। अयातयामत्वायाथौ। अयातयामत्वा येत्ययातयाम—
त्वाय। अथो छन्दस्सु। अथो इत्यथौ। छन्दस्स्वेव। छन्दस्स्वेति छन्दः—सु। एव रसम्। रसम्
दधाति। दधातीति दधाति॥ ॥ [२९] ॥

(अव दाधार मित्रेणैव प्रीणाति षड्)

॥ ७ ॥

देवा वै। वा इन्द्रियम्। इन्द्रियव्वीर्यम्। वीर्यव्वि। व्यभजन्त। अभजन्त ततः। ततो यत्।
यदत्यशिष्यत। अत्यशिष्यत तत्। अत्यशिष्यतेत्यति—अशिष्यत। तदतिग्राह्याः। अति-
ग्राह्या अभवन्। अतिग्राह्या इत्यति—ग्राह्याः। अभवन् तत्। तदतिग्राह्याणाम्। अतिग्रा-
ह्याणा, मतिग्राह्यत्वम्। अतिग्राह्याणामित्यति—ग्राह्याणाम्। अतिग्राह्यत्वय्यत्। अतिग्राह्यत्व-
मित्यतिग्राह्य—त्वम्। यदतिग्राह्याः। अतिग्राह्या गृह्यन्ते। अतिग्राह्या इत्यति—ग्राह्याः। गृह्यन्त
इन्द्रियम्। इन्द्रियमेव। एव तत्। तद् वीर्यम्। वीर्यय्यजमानः। यजमान आत्मन्। आत्मन्

धत्ते। धत्ते तेजः। तेज आग्नेयेन। आग्नेयेनेन्द्रियम्। इन्द्रियमैन्द्रेण। ऐन्द्रेण ब्रह्मवर्चसम्।
 ब्रह्मवर्चसं सौर्येण। ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म—वर्चसम्। सौर्येणोपस्तम्भनम्। उपस्तम्भनञ्चै।
 उपस्तम्भनमित्युप—स्तम्भनम्। वा एतत्। एतद् यज्ञस्य। यज्ञस्य यत्। यदतिग्राह्याः। अति-
 ग्राह्याश्चक्रे। अतिग्राह्या इत्यति—ग्राह्याः। चक्रे पृष्ठानि। चक्रे इति चक्रे। पृष्ठानि यत्। यत्
 पृष्ठये। पृष्ठये न। न गृह्णीयात्। गृह्णीयात् प्राञ्चम्। प्राञ्चय्यज्ञम्। यज्ञम् पृष्ठानि। पृष्ठानि सम्।
 सः शृणीयुः। शृणीयुर् यत्। यदुक्थ्ये। उक्थ्ये गृह्णीयात्। ॥ [३०] ॥ गृह्णीयात् प्रत्यञ्चम्।
 प्रत्यञ्चय्यज्ञम्। यज्ञमतिग्राह्याः। अतिग्राह्याः सम्। अतिग्राह्या इत्यति—ग्राह्याः। सः शृणीयुः।
 शृणीयुर् विश्वजिति। विश्वजिति सर्वपृष्ठे। विश्वजितीति विश्व—जिति। सर्वपृष्ठे ग्रहीतव्याः। सर्व-
 पृष्ठ इति सर्व—पृष्ठे। ग्रहीतव्या यज्ञस्य। यज्ञस्य सवीर्यत्वाय। सवीर्यत्वाय प्रजापतिः। सवी-
 र्यत्वायेति सवीर्य—त्वाय। प्रजापतिर् देवेभ्यः। प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः। देवेभ्यो यज्ञान्।
 यज्ञान् व्यादिशत्। व्यादिशत् सः। व्यादिशदिति वि—आदिशत्। स प्रियाः। प्रियास्तनूः।
 तनूरप। अप नि। न्यधत्त। अधत्त तत्। तदतिग्राह्याः। अतिग्राह्या अभवन्। अतिग्राह्या
 इत्यति—ग्राह्याः। अभवन् वितनुः। वितनुस्तस्य। वितनुरिति वि—तनुः। तस्य यज्ञः। यज्ञ
 इति। इत्याहुः। आहुर् यस्य। यस्यातिग्राह्याः। अतिग्राह्या न। अतिग्राह्या इत्यति—ग्राह्याः।
 न गृह्यन्ते। गृह्यन्ते इति। इत्यपि। अप्यग्निष्टोमे। अग्निष्टोमे ग्रहीतव्याः। अग्निष्टोम इत्यग्नि-
 स्तोमे। ग्रहीतव्या यज्ञस्य। यज्ञस्य सतनुत्वाय। सतनुत्वाय देवताः। सतनुत्वायेति सतनु-
 त्वाय। देवता वै। वै सर्वाः। सर्वाः सदृशीः। सदृशीरासन्। आसन् ताः। ता न। न व्यावृत्तम्।
 व्यावृत्तमगच्छन्। व्यावृत्तमिति वि—आवृत्तम्। अगच्छन् ते। ते देवाः। देवा एते। ॥ [३१] ॥
 एत एतान्। एतान् ग्रहान्। ग्रहानपश्यन्। अपश्यन् तान्। तान् गृह्णत। अगृह्णताग्नेयम्। आग्ने-
 यमग्निः। अग्निरैन्द्रम्। ऐन्द्रमिन्द्रः। इन्द्रः सौर्यम्। सौर्यं सूर्यः। सूर्यस्ततः। ततो वै। वै
 ते। तेऽन्याभिः। अन्याभिर् देवताभिः। देवताभिर् व्यावृत्तम्। व्यावृत्तमगच्छन्। व्यावृत्त-
 मिति वि—आवृत्तम्। अगच्छन् यस्य। यस्यैवम्। एवविदुषः। विदुष एते। एते ग्रहाः। ग्रहा
 गृह्यन्ते। गृह्यन्ते व्यावृत्तम्। व्यावृत्तमेव। व्यावृत्तमिति वि—आवृत्तम्। एव पाप्मना। पाप्मना
 भ्रातृव्येण। भ्रातृव्येण गच्छति। गच्छतीमे। इमे लोकाः। लोका ज्योतिष्मन्तः। ज्योति-

ष्मन्तः समावद्दीर्याः । समावद्दीर्याः कार्याः । समावद्दीर्या इति समावत्—वीर्याः । कार्या इति ।
 इत्याहुः । आहुराग्नेयेन । आग्नेयेनास्मिन्न । अस्मिँल्लोके । लोके ज्योतिः । ज्योतिर् धत्ते । धत्त
 ऐन्द्रेण । ऐन्द्रेणान्तरिक्षे । अन्तरिक्ष इन्द्रवायू । इन्द्रवायू हि । इन्द्रवायू इतीन्द्र—वायू । हि
 सयुजौ । सयुजौ सौर्येण । सयुजाविति स—युजौ । सौर्येणामुष्मिन्न । अमुष्मिँल्लोके । लोके
 ज्योतिः । ॥ [३२] ॥ ज्योतिर् धत्ते । धत्ते ज्योतिष्मन्तः । ज्योतिष्मन्तोऽस्मै । अस्मा इमे ।
 इमे लोकाः । लोका भवन्ति । भवन्ति समावद्दीर्यान् । समावद्दीर्यानेनान् । समावद्दीर्यानिनि
 समावत्—वीर्यान् । एनान् कुरुते । कुरुत एतान् । एतान्वै । वै ग्रहान् । ग्रहान् बम्बाविश्ववयसौ ।
 बम्बाविश्व, वयसाववित्ताम् । बम्बाविश्ववयसाविति बम्बा—विश्ववयसौ । अवित्ताम् ताभ्याम् ।
 ताभ्यामिमे । इमे लोकाः । लोकाः पराञ्चः । पराञ्चश्च । चार्वाञ्चः । अर्वाञ्चश्च । च प्र । प्राभुः ।
 अभुर् यस्य । यस्यैवम् । एवँविदुषः । विदुष एते । एते ग्रहाः । ग्रहा गृह्यन्ते । गृह्यन्ते प्र । प्रास्मै ।
 अस्मा इमे । इमे लोकाः । लोकाः पराञ्चः । पराञ्चश्च । चार्वाञ्चः । अर्वाञ्चश्च । च भान्ति । भान्तीति
 भान्ति ॥ ॥ [३३] ॥

(उक्थ्ये देवा अमुष्मिन् लोक एकान्नचत्वारिंशच्च)

॥ ८ ॥

★

देवा वै । वै यत् । यद् यज्ञे । यज्ञेऽकुर्वत । अकुर्वत तत् । तदसुराः । असुरा अकुर्वत । अकुर्वत
 ते । ते देवाः । देवा अदाभ्ये । अदाभ्ये छन्दांसि । छन्दांसि सर्वनानि । सर्वनानि सम् । सम्-
 स्थापयन्न । अस्थापयन् ततः । ततो देवाः । देवा अभवन्न । अभवन् परा । पराऽसुराः । असुरा
 यस्य । यस्यैवम् । एवँविदुषः । विदुषोऽदाभ्यः । अदाभ्यो गृह्यते । गृह्यते भवति । भवत्यात्मना ।
 आत्मना परा । पराऽस्य । अस्य भ्रातृव्यः । भ्रातृव्यो भवति । भवति यत् । यद् वै । वै देवाः । देवा
 असुरान् । असुरानदाभ्येन । अदाभ्येनादभ्रवन्न । अदभ्रवन् तत् । तददाभ्यस्य । अदाभ्यस्या-
 दाभ्यत्वम् । अदाभ्यत्वय्यः । अदाभ्यत्वमित्यदाभ्य—त्वम् । य एवम् । एवँवेद । वेद दभ्नोति ।
 दभ्नोत्येव । एव भ्रातृव्यम् । भ्रातृव्यम् न । नैनम् । एनम् भ्रातृव्यः । भ्रातृव्यो दभ्नोति । दभ्नो-
 त्येषा । ॥ [३४] ॥ एषा वै । वै प्रजापतेः । प्रजापतेरतिमोर्खिणी । प्रजापतेरिति प्रजा—पतेः ।
 अतिमोर्खिणी नाम । अतिमोर्खिणीत्यति—मोर्खिणी । नाम तनूः । तनू यत् । यददाभ्यः ।

अदाभ्य उपनद्धस्य । उपनद्धस्य गृह्णाति । उपनद्धस्येत्युप—नद्धस्य । गृह्णात्यतिमुक्त्यै । अति-
मुक्त्या अति । अतिमुक्त्या इत्यति—मुक्त्यै । अति पाप्मानम् । पाप्मानम् भ्रातृव्यम् । भ्रातृव्यम्
मुच्यते । मुच्यते यः । य एवम् । एवँवेद । वेद घ्नन्ति । घ्नन्ति वै । वा एतत् । एतत् सोमम् ।
सोमँय्यत् । यदभिषुण्वन्ति । अभिषुण्वन्ति सोमे । अभिषुण्वन्तीत्यभि—सुन्वन्ति । सोमे हन्य-
माने । हन्यमाने यज्ञः । यज्ञो हन्यते । हन्यते यज्ञे । यज्ञे यजमानः । यजमानो ब्रह्मवादिनः ।
ब्रह्मवादिनो वदन्ति । ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म—वादिनः । वदन्ति किम् । किम् तत् । तद् यज्ञे ।
यज्ञे यजमानः । यजमानः कुरुते । कुरुते येन । येन जीवन् । जीवन् सुवर्गम् । सुवर्गँल्लोकम् ।
सुवर्गमिति सुवः—गम् । लोकमेति । एतीति । इति जीवग्रहः । जीवग्रहो वै । जीवग्रह इति
जीव—ग्रहः । वा एषः । एष यत् । यददाभ्यः । अदाभ्योऽनभिषुतस्य । अनभिषुतस्य गृह्णाति ।
अनभिषुतस्येत्यनभि—सुतस्य । गृह्णाति जीवन्तम् । जीवन्तमेव । एवैनम् । एनं सुवर्गम् । सुव-
र्गँल्लोकम् । सुवर्गमिति सुवः—गम् । लोकम् गमयति । गमयति वि । वि वै । वा एतत् । एतद्
यज्ञम् । यज्ञम् छिन्दन्ति । छिन्दन्ति यत् । यददाभ्ये । अदाभ्ये सङ्स्थापयन्ति । सङ्स्थापय-
न्त्यंशून् । सङ्स्थापयन्तीति सम्—स्थापयन्ति । अंशूनपि । अपि सृजति । सृजति यज्ञस्य ।
यज्ञस्य सन्तत्यै । सन्तत्या इति सम्—तत्यै ॥ [३५] ॥

(दध्नोत्य नभिषुतस्य गृह्णात्ये कान्नविंशतिश्च)

॥ ९ ॥

★

देवा वै । वै प्रबाहुक् । प्रबाहुग् ग्रहान् । प्रबाहुगिति प्र—बाहुक् । ग्रहानगृह्णात् । अगृह्णात्
सः । स एतम् । एतम् प्रजापतिः । प्रजापतिरंशुम् । प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः । अंशु-
मपश्यत् । अपश्यत् तम् । तमगृह्णीत् । अगृह्णीत् तेन । तेन वै । वै सः । स आदध्नोत् ।
आदध्नोद् यस्य । यस्यैवम् । एवँवेदुषः । विदुषोऽंशुः । अंशुर् गृह्यते । गृह्यते ऋद्धोति ।
ऋद्धोत्येव । एव सकृदभिषुतस्य । सकृदभिषुतस्य गृह्णाति । सकृदभिषुतस्येति सकृत्—अभि-
षुतस्य । गृह्णाति सकृत् । सकृद्धि । हि सः । स तेन । तेनादध्नोत् । आदध्नोन् मनसा । मनसा
गृह्णाति । गृह्णाति मनः । मन इव । इव हि । हि प्रजापतिः । प्रजापतिः प्रजापतेः । प्रजापति-
रिति प्रजा—पतिः । प्रजापतेराप्त्यै । प्रजापतेरिति प्रजा—पतेः । आप्त्या औदुम्बरेण । औदुम्ब-

रेण गृह्णाति। गृह्णात्यूर्कः। ऊर्ग वै। वा उदुम्बरः। उदुम्बर ऊर्जम्। ऊर्जमेव। एवाव। अव
 रुन्धे। रुन्धे चतुःस्रक्ति। चतुःस्रक्ति भवति। चतुःस्रक्तीति चतुः—स्रक्ति। भवति दिख्वु।
 दिख्वेव। ॥ [३६] ॥ एव प्रति। प्रति तिष्ठति। तिष्ठति यः। यो वै। वा अशोः। अशोराय-
 तनम्। आयतनवैद। आयतनमित्या—यतनम्। वेदायतनवान्। आयतनवान् भवति। आय-
 तनवानित्यायतन—वान्। भवति वामदेव्यम्। वामदेव्यमिति। वामदेव्यमिति वाम—देव्यम्।
 इति सामं। साम तत्। तद् वै। वा अस्य। अस्यायतनम्। आयतनम् मनसा। आयतनमित्या
 यतनम्। मनसा गायमानः। गायमानो गृह्णाति। गृह्णात्यायतनवान्। आयतनवानेव। आय-
 तनवानित्यायतन—वान्। एव भवति। भवति यत्। यदध्वर्युः। अध्वर्युरशुम्। अशुम्
 गृह्णन्। गृह्णन् न। नर्द्धयेत्। नर्द्धयेदुभाभ्याम्। उभाभ्याम् न। नर्द्धयेत्। ऋद्धये, तादध्वर्यवे।
 अध्वर्यवे च। च यजमानाय। यजमानाय च। च यत्। यदध्वर्युः। अध्वर्युदुभाभ्याम्। उभा-
 भ्यामृद्धयेत्। ऋद्धयेतानवानम्। अनवानम् गृह्णाति। अनवानमित्यनव—अनम्। गृह्णाति सा।
 सैव। एवास्य। अस्यर्द्धिः। ऋद्धिरुहिरण्यम्। हिरण्यमभि। अभि वि। व्यनिति। अनित्यमृतम्।
 अमृतवै। वै हिरण्यम्। हिरण्यमायुः। आयुः प्राणः। प्राण आयुषा। प्राण इति प्र—अनः।
 आयुषैव। एवामृतम्। अमृतमभि। अभि धिनोति। धिनोति शतमानम्। शतमानम् भवति।
 शतमानमिति शत—मानम्। भवति शतायुः। शतायुः पुरुषः। शतायुरिति शत—आयुः।
 पुरुषः शतेन्द्रियः। शतेन्द्रिय आयुषि। शतेन्द्रिय इति शत—इन्द्रियः। आयुष्येव। एवेन्द्रिये।
 इन्द्रिये प्रति। प्रति तिष्ठति। तिष्ठतीति तिष्ठति ॥ [३७] ॥

(दिख्वं निति विश्वशतिश्च)

॥ १० ॥

★

प्रजापतिर् देवेभ्यः। प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः। देवेभ्यो यज्ञान्। यज्ञान् व्यादिशत्।
 व्यादिशत् सः। व्यादिशदिति वि—आदिशत्। स रिरिचानः। रिरिचानोऽमन्यत। अमन्यत
 सः। स यज्ञानाम्। यज्ञानां षोडशधा। षोडशधेन्द्रियम्। षोडशधेति षोडश—धा। इन्द्रि-
 यवैर्यम्। वीर्यमात्मानम्। आत्मानमभि। अभि सम्। समंस्त्रिदत्। अस्त्रिदत् तत्। तथ
 षोडशी। षोडश्यभवत्। अभवन् न। न वै। वै षोडशी। षोडशी नाम्। नाम् यज्ञः। यज्ञोऽस्ति।

अस्ति यत्। यद् वाव। वाव षोडशम्। षोडशं स्तोत्रम्। स्तोत्रं षोडशम्। षोडशं शस्त्रम्। शस्त्रम् तेन। तेन षोडशी। षोडशी तत्। तथ षोडशिनः। षोडशिनः षोडशित्वम्। षोडशित्वय्यत्। षोडशित्वमिति षोडशि—त्वम्। यथ षोडशी। षोडशी गृह्यते। गृह्यते इन्द्रियम्। इन्द्रियमेव। एव तत्। तद् वीर्यम्। वीर्यय्यजमानः। यजमान आत्मन्। आत्मन् धत्ते। धत्ते देवेभ्यः। देवेभ्यो वै। वै सुवर्गः। सुवर्गो लोकः। सुवर्ग इति सुवः—गः। लोको न।

॥ [३८] ॥ न प्र। प्राभवत्। अभवत् ते। त एतम्। एतं षोडशिनम्। षोडशिनमपश्यन्। अपश्यन् तम्। तमगृह्यत्। अगृह्यत् ततः। ततो वै। वै तेभ्यः। तेभ्यः सुवर्गः। सुवर्गो लोकः। सुवर्ग इति सुवः—गः। लोकः प्र। प्राभवत्। अभवद् यत्। यथ षोडशी। षोडशी गृह्यते। गृह्यते सुवर्गस्य। सुवर्गस्य लोकस्य। सुवर्गस्येति सुवः—गस्य। लोकस्याभिजित्यै। अभिजित्या इन्द्रः। अभिजित्या इत्यभि—जित्यै। इन्द्रो वै। वै देवानाम्। देवानामानुजावरः। आनुजावर आसीत्। आनुजावर इत्यानु—जावरः। आसीत् सः। स प्रजापतिम्। प्रजापतिमुप। प्रजापतिमिति प्रजा—पतिम्। उपाधावत्। अधावत् तस्मै। तस्मा एतम्। एतं षोडशिनम्। षोडशिनम् प्र। प्रायच्छत्। अयच्छत् तम्। तमगृह्यत्। अगृह्यत् ततः। ततो वै। वै सः। सोऽग्रम्। अग्रम् देवतानाम्। देवतानाम् परि। पर्येत्। ऐद् यस्य। यस्यैवम्। एवञ्चिदुषः। विदुषः षोडशी। षोडशी गृह्यते। गृह्यतेऽग्रम्। ॥ [३९] ॥ अग्रमेव। एव समानानाम्। समानानाम् परि। पर्येति। एति प्रातस्सवने। प्रातस्सवने गृह्णाति। प्रातस्सवन इति प्रातः—सवने। गृह्णाति वज्रः। वज्रो वै। वै षोडशी। षोडशी वज्रः। वज्रः प्रातस्सवनम्। प्रातस्सवनं स्वात्। प्रातस्सवनमिति प्रातः—सवनम्। स्वादेव। एवैनम्। एनय्योनेः। योनेर् निः। निर् गृह्णाति। गृह्णाति सर्वनेसवने। सर्वनेसवनेऽभि। सर्वनेसवन इति सर्वने—सवने। अभि गृह्णाति। गृह्णाति सर्वनाथसवनात्। सर्वनाथसवनादेव। सर्वनाथसवनादिति सर्वनात्—सवनात्। एवैनम्। एनम् प्र। प्र जनयति। जनयति तृतीयसवने। तृतीयसवने पशुकामस्य। तृतीयसवन इति तृतीय—सवने। पशुकामस्य गृह्णीयात्। पशुकामस्येति पशु—कामस्य। गृह्णीयाद् वज्रः। वज्रो वै। वै षोडशी। षोडशी पशवः। पशवस्तृतीयसवनम्। तृतीयसवनञ्चज्रेण। तृतीयसवनमिति तृतीय—सवनम्। वज्रेणैव। एवास्मै। अस्मै तृतीयसवनात्। तृतीयसवनात् पशून्।

तृतीयसवनादिति तृतीय—सवनात्। पशूनव। अव रुन्धे। रुन्धे न। नोक्थ्ये। उक्थ्ये गृहीयात्।
 गृहीयात् प्रजा। प्रजा वै। प्रजेति प्र—जा। वै पशवः। पशव उक्थानि। उक्थानि यत्। यदुक्थ्ये।
 उक्थ्ये गृहीयात्। ॥ [४०] ॥ गृहीयात् प्रजाम्। प्रजाम् पशून्। प्रजामिति प्र—जाम्। पशू-
 नस्य। अस्य निः। निर् दहेत्। दहेदतिरात्रे। अतिरात्रे पशुकामस्य। अतिरात्र इत्यति—रात्रे।
 पशुकामस्य गृहीयात्। पशुकामस्येति पशु—कामस्य। गृहीयाद् वज्रः। वज्रो वै। वै षोडशी।
 षोडशी वज्रेण। वज्रेणैव। एवास्मै। अस्मै पशून्। पशूनवरुद्ध्य। अवरुद्ध्य रात्रिया। अवरु-
 द्ध्येत्यव—रुद्ध्य। रात्रियोपरिष्ठात्। उपरिष्ठाच्छमयति। शमयत्यपि। अप्यग्निष्टोमे। अग्निष्टोमे
 राजन्यस्य। अग्निष्टोम इत्यग्नि—स्तोमे। राज्यन्यस्य गृहीयात्। गृहीयाद् व्यावृत्कामः। व्यावृ-
 त्कामो हि। व्यावृत्काम इति व्यावृत्—कामः। हि राजन्यः। राजन्यो यजते। यजते साहे।
 साह एव। साह इति स—अहे। एवास्मै। अस्मै वज्रम्। वज्रम् गृह्णाति। गृह्णाति सः। स
 एनम्। एनव्वज्रः। वज्रो भूत्यै। भूत्या इन्धे। इन्धे निः। निर् वा। वा दहति। दहत्येकविंशम्।
 एकविंशः स्तोत्रम्। एकविंशमित्येक—विंशम्। स्तोत्रम् भवति। भवति प्रतिष्ठित्यै। प्रति-
 ष्ठित्यै हरिवत्। प्रतिष्ठित्या इति प्रति—स्थित्यै। हरिवच्छस्यते। हरिवदिति हरि—वत्। शस्यत
 इन्द्रस्य। इन्द्रस्य प्रियम्। प्रियम् धाम। धामोप। ॥ [४१] ॥ उपाप्नोति। आप्नोति कनी-
 यांसि। कनीयांसि वै। वै देवेषु। देवेषु छन्दांसि। छन्दांस्यसन्न। आसञ्ज्यायांसि।
 ज्यायांस्यसुरेषु। असुरेषु ते। ते देवाः। देवाः कनीयसा। कनीयसा छन्दसा। छन्दसा ज्यायः।
 ज्यायश्छन्दः। छन्दोऽभि। अभि वि। व्यशस्सन्न। अशस्सन् ततः। ततो वै। वै ते। तेऽसु-
 राणाम्। असुराणाल्लोकम्। लोकमवृञ्जत। अवृञ्जत यत्। यत् कनीयसा। कनीयसा छन्दसा।
 छन्दसा ज्यायः। ज्यायश्छन्दः। छन्दोऽभिः। अभिर् विशस्सति। विशस्सति भ्रातृव्यस्य।
 विशस्सतीति वि—शस्सति। भ्रातृव्यस्यैव। एव तत्। तल्लोकम्। लोकवृङ्क्ते। वृङ्क्ते षट्।
 षड्रवराणि। अरवराण्यति। अति रेचयन्ति। रेचयन्ति षट्। षड् वै। वा ऋतवः। ऋतव
 ऋतून्। ऋतून्नेव। एव प्रीणाति। प्रीणाति चत्वारि। चत्वारि पूर्वाणि। पूर्वाण्यव। अव कल्प-
 यन्ति। कल्पयन्ति चतुष्पदः। ॥ [४२] ॥ चतुष्पद एव। चतुष्पद इति चतुः—पदः। एव
 पशून्। पशूनव। अव रुन्धे। रुन्धे द्वे। द्वे उत्तरि। द्वे इति द्वे। उत्तरि द्विपदः। उत्तरि इत्युत्—

तरे। द्विपद एव। द्विपद इति द्वि—पदः। एवाव। अव रुन्धे। रुन्धेऽनुष्टुभम्। अनुष्टुभमभि।
 अनुष्टुभमित्यनु—स्तुभम्। अभि सम्। सम् पादयन्ति। पादयन्ति वाक्। वाग्वै। वा अनुष्टुप्।
 अनुष्टुप् तस्मात्। अनुष्टुबित्यनु—स्तुप्। तस्मात् प्राणानाम्। प्राणानाँवाक्। प्राणानामिति प्र—
 अनानाम्। वागुत्तमा। उत्तमा समयाविषिते। उत्तमेत्युत्—तमा। समयाविषिते सूर्ये। समया-
 विषित इति समया—विषिते। सूर्ये षोडशिनः। षोडशिनः स्तोत्रम्। स्तोत्रमुपाकरोति। उपा-
 करोत्येतस्मिन्। उपाकरोतीत्युप—आकरोति। एतस्मिन् वै। वै लोके। लोक इन्द्रः। इन्द्रो
 वृत्रम्। वृत्रमहन्न। अहन्थ साख्यात्। साख्यादेव। साख्यादिति स—अख्यात्। एव वज्रम्।
 वज्रम् भ्रातृव्याय। भ्रातृव्याय प्र। प्र हरति। हरत्यरुणपिशङ्गः। अरुणपिशङ्गोऽश्वः। अरु-
 णपिशङ्ग इत्यरुण—पिशङ्गः। अश्वो दखिणा। दखिणैतत्। एतद् वै। वै वज्रस्य। वज्रस्य
 रूपम्। रूपं समृद्ध्यै। समृद्ध्या इति सम्—ऋद्ध्यै ॥ ॥ [४३] ॥

(लोको विदुषः षोडशी गृह्यते यदुक्थ्ये धाम कल्पयन्ति सप्तचत्वारिंशच्च)

॥ ११ ॥

॥ हरिः ॐ ॥

षष्ठकाण्डे षष्ठः प्रश्नः — क्रम पाठः — समाप्तः

अनुवाकाः	पञ्चशत्यः
११	४३

ॐ